

ทิศทางการพัฒนาคนของต่างประเทศ

สุดจิต นิमितกุล

จากการศึกษา การสังเกต และติดตามข่าวสาร เรื่องการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ของนานาชาติหลายประเทศได้ไปศึกษา หลายประเทศเดินทางเข้า - ออก บ่อย หลายประเทศได้ติดตามข้อมูลข่าวสารอภิปรายมาเสนอ ทั้งใน ยุโรป อเมริกา และ เอเชีย ในการพัฒนาคนซึ่งจากประสบการณ์ดังกล่าวอาจนำมาปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือนำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับใช้ได้ทุกระดับ ฉะนั้น จะขอยกตัวอย่างในมิติต่างๆของการพัฒนาคนมาเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องแรก มีหลายตัวอย่างที่ให้ความสนใจกับเด็กใหม่ที่กำลังเริ่มเรียนรู้อยู่ในชั้นประถม โดยรัฐบาลได้จัดตั้งคณะแมวมองขึ้นคราวหลัง เพื่อศึกษาข้อมูลว่าเด็กคนไหน เก่ง เรียนดี และเรียนอยู่ที่ไหนก็จะส่งคนไปติดต่อถามตามความประสงค์ของรัฐบาล เช่น รัฐบาลต้องการให้เด็กคนนั้นเรียนวิชาอะไร เรียนจบแล้วอยากจะทำมาทำงานทำงานอะไร ที่ไหน เช่น รัฐบาลต้องการคนมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งต้องเรียนเศรษฐศาสตร์ แม้ครอบครัวประสงค์จะให้เด็กคนนั้นเรียนแพทย์ก็ตาม แต่ในที่สุดพ่อแม่ครอบครัวนั้นก็ยอมเปลี่ยนใจ ให้ลูกเรียนตามที่รัฐบาลต้องการ และพัฒนาเด็กคนนั้นได้เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศ เพราะเป็นผู้รู้เรื่องเศรษฐศาสตร์อย่างดี และมีผลงานอย่างโดดเด่นตลอดมา คณะทำงานชุดนี้ยังคงทำงานหนักต่อไป โดยพยายามเป็นแมวมองหาคนเข้ามารับราชการโดยถ้าพบว่าเด็กคนใดเรียนเก่งก็จะชักชวนให้มารับราชการตามรายวิชาการเรียนมาและส่งเสริมโดยการให้ทุนไปศึกษาต่างประเทศตามรายวิชาที่ต้องการ ทำให้รัฐบาลแก้ความขาดแคลนการรับคนได้ในระดับหนึ่ง ในหลายประเทศแม้รัฐบาลจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยระบุความต้องการเข้ารับคน จริงอยู่ในทางทฤษฎีได้กำหนดแผนพัฒนาไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินการตามแผนนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือยังไม่ได้ผล เช่นประเทศไทยในขณะนี้ขาดกำลังคนด้านช่างและล้มเหลวในการชักชวนให้เด็กมาเรียนทางช่าง เพราะบุคคลเหล่านั้นยังมีทัศนคติในเรื่องศักดิ์ศรี เรื่องความต้องการปริญญาและความต้องการทำงานในในสำนักงานมากกว่า สรุปลงได้ว่าเรามีแผนพัฒนาแต่ผลยังไม่เกิดขึ้น

การพัฒนาคนโดยผ่านการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน (Community College) เป็นที่นิยมในต่างประเทศมา โดยวิทยาลัยชุมชนไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมคนเพื่อการทำงานเท่านั้น แต่ยังเป็นสถาบันที่นอกจากจะอยู่ใกล้บ้านแล้วยังเป็นสถาบันที่บุคคลทั่วไปสามารถรับการเรียนรู้ หรือค้นคว้า หรือต้องการพัฒนาในภาษาต่างๆ เพื่อความสุนทรีย์ของชีวิต เช่น เรียนรู้เรื่องดนตรี วาดภาพ และเล่นกีฬา เป็นต้น ประกอบกับวิทยาลัยด้วยชุมชนแห่งนี้จัดหลักสูตร ตามความต้องการของประชาชนในชุมชนจริงๆ และเรียนเพียง 2 ปีเท่านั้น ละสามารถที่จะใช้เรียนต่อเพื่อรับปริญญาตรีได้ ไทยได้พยายามจัดวิทยาลัยชุมชนเหมือนกัน แต่ไม่รู้จักประสบความสำเร็จมากนักและไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนัก เพราะบุคคลที่จบการศึกษามาแล้วไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีการศึกษา การอาชีพและการพัฒนาชีวิตตามที่ต้องการ

การพัฒนาคนอีกรูปแบบหนึ่งคือ รัฐบาลตัดสินใจก่อตั้งโรงงานขึ้นเพื่อผลิตเครื่องบิน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อผลิตเครื่องบินใช้และต่อมาได้ขยายให้มีการขายเครื่องบินที่ผลิตได้ด้วย แต่เรื่องที่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการก่อตั้งโรงงานผลิตเครื่องบินแห่งนี้ คือ เป็นศูนย์ฝึกบุคลากรทางด้านช่าง และบุคคลที่ผ่านการทำงานจากโรงงานแห่งนี้มีทั้งทักษะ และความสามารถทางด้านช่างที่เหมาะสมในการที่จะเข้าไปทำงานในโรงงานต่างๆ ได้โดยโรงงานเหล่านั้นก็ยินดีรับเข้าทำงาน จากแนวความคิดในการผลิตบุคลากรโดยผ่านการทำงานจากโรงงานมาก่อนนี้เป็นต้นแบบที่ดีซึ่งทั้งประหยัดการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นโดยตรงและบุคลากรได้ปฏิบัติงานจริง เจ้าของประเทศที่ใช้รูปแบบดังกล่าวรู้สึกภูมิใจและความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยตั้งวัตถุประสงค์ว่า จะเป็นการสร้างชาติอย่างแท้จริง

การพัฒนาคนโดยเฉพาะทางด้านช่างที่เป็นที่นิยมและถูกกล่าวถึงกันมาก คือ การศึกษาโดยร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษากับโรงงาน หรือที่เรียกว่าสหศึกษาคือ ความร่วมมือทางการศึกษา (Cooperative Education) ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้เกิดขึ้นในรุ่นแรกๆ คือ ที่เมืองดีทรอยท์ สหรัฐอเมริกา คือ มหาวิทยาลัยที่ผมเคยศึกษาอยู่ โดยที่เมืองนี้มีโรงงานรถยนต์เป็นจำนวนมากงบประมาณของบริษัทที่มีจำนวนมากกว่างบประมาณของประเทศด้วยซ้ำ เช่น บริษัท GE, Ford และ Chrysler เป็นต้น ความร่วมมือดังกล่าวโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์นำโดยนักศึกษาจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัยปีที่ 1 และปีที่ 2 ไปปฏิบัติงานในโรงงานต่างๆ และปีที่ 3 กลับเข้าศึกษาต่อไป ส่วนปีที่ 4 จะกลับเข้าไปทำงานในโรงงาน ทำให้การผลิตวิศวกรรมมีทั้งคุณภาพและมีความชำนาญในทางปฏิบัติ บุคลากรเป็นที่ต้องการของตลาดซึ่งโครงการดังกล่าว ทำมาแล้วหลายทศวรรษ

การพัฒนาสำหรับคนด้านช่างมีรูปแบบที่เป็นที่นิยมมากของโลกคือ รูปแบบของประเทศเยอรมนีและของประเทศญี่ปุ่น ทั้งสองประเทศนี้มีจุดเด่นโดยรัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมบุคลากรทางช่างโดยตรง เพราะทั้งสองประเทศนี้มีประสบการณ์ในการพัฒนาประเทศมานาน ในประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาที่ต่อยอดจากนักศึกษาที่เรียนปี 1 และ ปี 2 และไปต่อสถาบันทั้งของเยอรมันนี และ ญี่ปุ่น ซึ่งขณะนี้เป็นที่นิยมอย่างมาก เพราะบุคลากรที่ผ่านการศึกษา และฝึกอบรมมาแล้วตรงกับความต้องการของตลาดและโรงงาน การพัฒนาคนในรูปแบบต่างๆ ในหลายมิติ หรือหลายรูปแบบล้วนแล้วแต่ที่จะมีโอกาสพัฒนาได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นกับนโยบายของรัฐบาล ความจริงจังของหน่วยราชการ ขณะนี้ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาบัณฑิตจบแล้วไม่มีงานทำ บัณฑิตจบมาไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เราได้ยินแต่ข่าวต่างๆ ดังกล่าวมาเป็นลำดับ แต่ยังไม่เคยได้ยินถึงยุทธศาสตร์ หรือมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม ผมเห็นว่าการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว สามารถนำมาปรับปรุงใช้ในประเทศไทยได้ และเห็นว่ารัฐบาลต้องเข้ามาจัดการดูแลในเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ โดยรัฐบาลเป็นเจ้าของภาพ หรือมีโครงการพัฒนาดังกล่าวอย่างอธิบายในขั้นต้น มีนโยบายพัฒนาบุคลากรที่จบในด้านต่างๆ และรับเข้ามาฝึกอบรมอีกไม่เกิน 2 ปี โดยรัฐบาลเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดคล้ายรูปแบบของเมืองดีทรอยท์ ที่ 1 ปี เรียนทฤษฎี อีก 1 ปี เรียนภาคปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ซึ่งผมเข้าใจว่าคงยินดีให้ความร่วมมือ การฝึกอบรมผู้จบการศึกษาไม่ตรงกับตลาดแรงงาน (Inconsistency Training) ซึ่งปรกติเกิดขึ้นในทุกประเทศและแต่ละประเทศก็ได้จัดการแก้ปัญหาไปได้ด้วยดี ผมอยากเห็นว่าประเทศไทยก็สามารถทำได้เช่นกัน ทรัพยากรมนุษย์เป็นสมบัติของชาติที่จะต้องดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง